

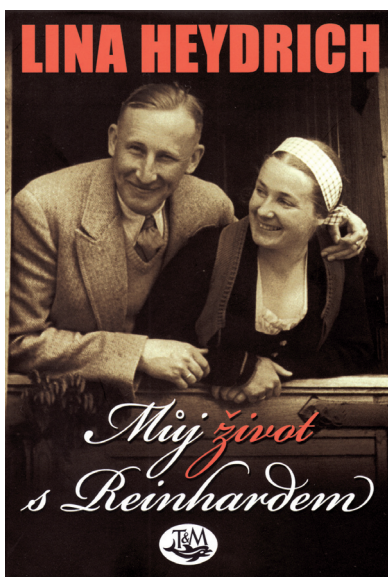
Lina HEYDRICH***Můj život s Reinhardem***

Toužimský & Moravec, Praha 2012, 212 s.

Knihy Liny Heydrich poprvé vyšla pod názvem *Život s válečným zločincem* (Leben mit einem Kriegsverbrecher) ve Spolkové republice Německo v roce 1976. Již tehdy vyvolala odmítavé reakce. Nyní vychází i česky, doplněná o vstupní slovo a rozhovor se synem Heiderem Heydrichem a o závěrečné slovo Jaroslava Čvančary.

Autorka v ní sugestivním způsobem líčí své životní osudy. Seznamuje nás se svým původem (pocházela z rodiny učitele, dosáhla středoškolského vzdělání), s osobním životem (matka čtyř dětí), svými osobitými názory na historické osobnosti a události. Vše se koncentruje a vztahuje k osobě jejího manžela, blízkého spolupracovníka Heinricha Himmlera, SS-Obergruppenführera, generála policie a šéfa RSHA Reinharda Heydricha, který byl zodpovědný za celou škálu nacistických zločinů, včetně tzv. konečného řešení židovské otázky. Pro české čtenáře jsou jistě zajímavé pasáže o atentátu na Heydricha a o životě jeho rodiny v Pannenských Břežanech.

Lina Heydrich představuje Reinharda Heydricha jako milujícího otce rodiny, inteligentního, schopného a oddaného člověka, umělce a sportovce. Z knihy přímo sálá její nekritický obdiv, idealizace milované osoby. Nepřipouští si, že by mohl být iniciátorem a vykonavatelem mnoha procesů, o kterých se přesto v knize selektivně a osobitým způsobem zmiňuje. Například její názory na Židy jsou výrazně ovlivněny rasovými teoriemi a nacistickou demagogií a nelze je hodnotit jinak než jako zcela nepřijatelné. Také s Čechy to podle Liny Heydrich její manžel myslel dobře a byl zde (podle ní) „zavražděn“. Ona sama hodnotí svůj pobyt v Protektorátu Čechy a Morava jako nejlepší etapu svého života, což ovšem souviselo se zdejší manželovou funkcí. Jako nevděk pak vnímá poválečnou československou iniciativu za její vydání

a postavení před soud (evidentně se toho obávala).

Dějinné události tedy šly kolem ní, ale ona je buď vůbec nevnímala, nebo je nedokázala správně interpretovat či rovnou pochopit. Řadu věcí vykládá špatně a často je „lakuje na růžovo“. Ani v době po druhé světové válce na ni odsouzení zločinnosti a zločinců a probíhající debata o obudnosti režimu NSDAP výrazný vliv neměly. Věci posuzovala prizmatem svých a jistě i manželových životních názorů. V tomto ohledu zůstávala konzistentní. Sebereflexe u ní bohužel nikdy neproběhla.

Je zřejmé, že řadu záležitostí Lina Heydrich v knize komentuje okrajově nebo je vůbec neříká. Funguje zde výrazná autocenzura kombinovaná s jistou naivitou a pravděpodobně i omezenými intelektuálními schopnostmi. Autorka se tedy sama úmyslně stylizovala do pozice manželovi zcela oddané ženy v domácnosti, která nic neví, u ničeho nebyla a s manželem se ani o ničem nebavila.

Když v roce 1993 vydalo Nakladatelství Lidové noviny práci Geralda Posnera nazvanou *Hitlerovy děti*, mohl se český čtenář seznámit nejen s osobním životem řady představitelů nacistického Německa, ale také s více či méně kritickým pohledem dětí na rodiče obtěžkané válečnými zločiny

a odsouzené za ně. Jistě i zde lze nalézt velmi diferencovaný přístup. Tuto práci ale zmiňuji proto, že metodologicky i obsahově kontrastuje s recenzovaným titulem.

V případě knihy Liny Heydrich jsou podobné kritické názory obsaženy pouze v pasážích Heidera Heydricha. Lina Heydrich toho z pochopitelných důvodů nebyla schopna. Výsledkem jejího snažení je sice zajímavě strukturovaný, ale výrazně neobjektivní a nevyvážený pohled na události, jichž byla přímým svědkem. Vydané memoáry chápu spíše jako doklad toho, jak výrazně nacistický režim ovlivnil morálně-volní hodnoty jednotlivce.

Jan Kalous

Stanislav BERTON (ed.)***Pannwitzova zpráva o atentátu na Heydricha***

Nakladatelství BVD, Praha 2011, 124 s.

V loňském roce byla jako specifický historický pramen v samostatné podobě vydána *Pannwitzova zpráva o atentátu na Heydricha*, přeložená a editovaná českoaustralským badatelem Stanislavem Bertonom. Dokument z března 1959 s názvem *Atentát na Heydricha*, sepsaný bývalým šéfem referátu II G (sabotáže, zbraně, výbušniny) řídicí úřadovny Gestapa v Praze a vedoucím vyšetřovací komise, kriminální radou SS-Hauptsturmführerem Heinzem Pannwitzem (1911-1975), který editor získal z jeho pozůstalosti, byl nejprve publikován v německém jazyce a posléze i v češtině.

V úvodu S. Berton čtenáře stručně seznamuje se svým pátráním po dokumentech souvisejících s realizací operace Anthropoid, které završil získáním předmětné Pannwitzovy zprávy, resp. publikováním svých dalších rukopisů, které původně měly být základem připravované práce o atentátu na Heydricha, jež měla vyjít v exilovém nakladatelství '68 Publishers.

Přestože jde o záznam bývalého příslušníka nacistického represivního aparátu, který svou minulost v tex-

tu věru nezapřel, datovaný navíc čtrnáct let po skončení druhé světové války (a čtyři roky po jeho propuštění ze sovětského zajetí), obsahuje – nehledě na některé nepřesnosti – celou řadu podrobností poměrně přesně čerpaných ze závěrečné zprávy o vyšetřování atentátu z 25. září 1942.

Zpráva popisuje opatření, která měla vést k odhalení útočníků na zastupujícího říšského protektora v Čechách a na Moravě, šéfa Hlavního úřadu říšské bezpečnosti (RSHA) SS-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Tristana Eugena Heydricha z řad čs. parašutistů i domácího odboje, poměr-

ně neúspěšné masivní nasazení bezpečnostního aparátu, relativně úspěšnou taktiku vyšetřovací komise, ale poukazuje zároveň na složité předivo vztahů mezi představiteli nacistického okupačního aparátu.

Nakladatel se bohužel rozhodl vydat původní české znění zprávy pořízené Stanislavem Bertonem koncem 80. let minulého století včetně tehdejšího poznámkového aparátu a rezignoval na standardní ediční práci, takže publikace bohužel neobsahuje žádný kvalifikovaný úvod, nemluvě o odkazech na soudobou odbornou literaturu. Tento závažný nedostatek nevyváží ani rozšíření knihy o sérii dvaadesáti reportážních fotografií převážně pořízených Karlem Sýsem.

Pavel Žáček

Jiří ŠULC

Dva proti říši

Knižní klub, Praha 2007, 475 s.

Již před pěti lety vyšel úspěšný, literární cenou vyznamenaný román *Dva proto říši*. Číst by se ale měl stále, a v těchto dnech obzvláště.

Debut dnes již zavedeného a úspěšného autora Jiřího Šulce je jedním z nejlepších „odbojových“ románů české literatury. Šulc si pro vstup na literární scénu těžko mohl vybrat lepší téma, než je právě příprava a realizace atentátu na Reinharda Heydricha a následný statečný boj v cyrilometodějském kostele. Toto téma pak zpracoval fundovaně, nadmíru dramaticky a na dobré stylistické úrovni. Pro popularizaci stále ještě objevovaných událostí tak na poli beletristickém udělal tolik, jako kupříkladu jeden z autorů tohoto čísla, Jaroslav Čvančara na poli literatury faktu (od věci jistě není ani skutečnost, že odbornou revizi textu si vzal na starost další z autorů tohoto čísla, Eduard Stehlík). A pokud bychom měli srovnávat s podobně laděnými texty, obstál by před Šulcem v posledních letech snad jen Jan Novák a jeho „mašinovský“ epos *Zatím dobrý*.

Kouzlem Šulcovy knihy je kombinace skvělých znalostí a zdařilé literární fabulace. Nikdo už dnes přesně neví, o čem si parašutisté povídali, jak trávili v Protektorátu čas den po dni, co je trápilo a těšilo, známe jen historickou verzi sestavenou na základě svědectví přeživších – odbojářů, vyšetřovatelů, zrádců. Aktéři sami vypovídat nemohou. Šulcově verzi ovšem nemá čtenář problém uvěřit. Přes občas těžkopádnější dialogy je tu obraz dění podán realisticky, přičemž zásadní věrohodnost dodává textu již zmíněná skvělá znalost reálií.

Společně s parašutisty Kubišem, Gabčíkem, Opálkou, Valčíkem a dalšími tak znovu zažíváme celý příběh největší světové guerillové akce do zneškodnění Usámy bin Ládina, akce, která se odehrála na území Prahy a jejímiž původci byli Čechoslováci.

Román je rozdělen do tří velkých oddílů: Předehra, popisující přípravu,

výcvik a finální výběr složení skupiny Anthropoid, Návrat domů, zabývající se událostmi od výsadku po předvečer atentátu, a Čas umírání, v němž se odehraje atentát a události následující, vrcholící 18. 6. 1942 bojem o kostel sv. Cyrila a Metoděje. Každý z těchto oddílů je prospěkován napětím, akcí i detaily, u nichž se můžeme jen dohadovat, do jaké míry jsou reálné, každopádně jsou vždy možné (zdržel se například Heydrich onoho osudného dne proto, že si chtěl ještě pohrát s dcerkou, jak líčí Šulc, nebo třeba proto, že byl prostatik, jak senzačně a nepravděpodobně spekulují jiní autoři?). Výsledkem je kniha, která čtenářům nedá vydechnout, nedovolí jim přestat číst a to paradoxně navzdory tomu, že drtivá většina z nich příběh nebo minimálně jeho konec zná. Šulc prostě nedává jinou možnost než číst jedním dechem, v tom je síla této i jeho následujících knih a fakt, že si ke zpracování vybírá témata, která si podobnou formu vyprávění skutečně zaslouží, je dalším plusem sloužícím mu ke cti. Díky jeho knize zná tento veliký příběh československých dějin zase o něco větší díl české veřejnosti. A část z nich je i díky němu hrdá na (některé) své předky.

Jan Hanzlík

pd

